

Kjemiske fotavtrykk av produkter

"Chemical footprints" – - erfaringer fra Sverige og SETAC

Tomas Rydberg

IVL

Miljøgiftkonferansen 2012

KLIF, Oslo

2012-01-18

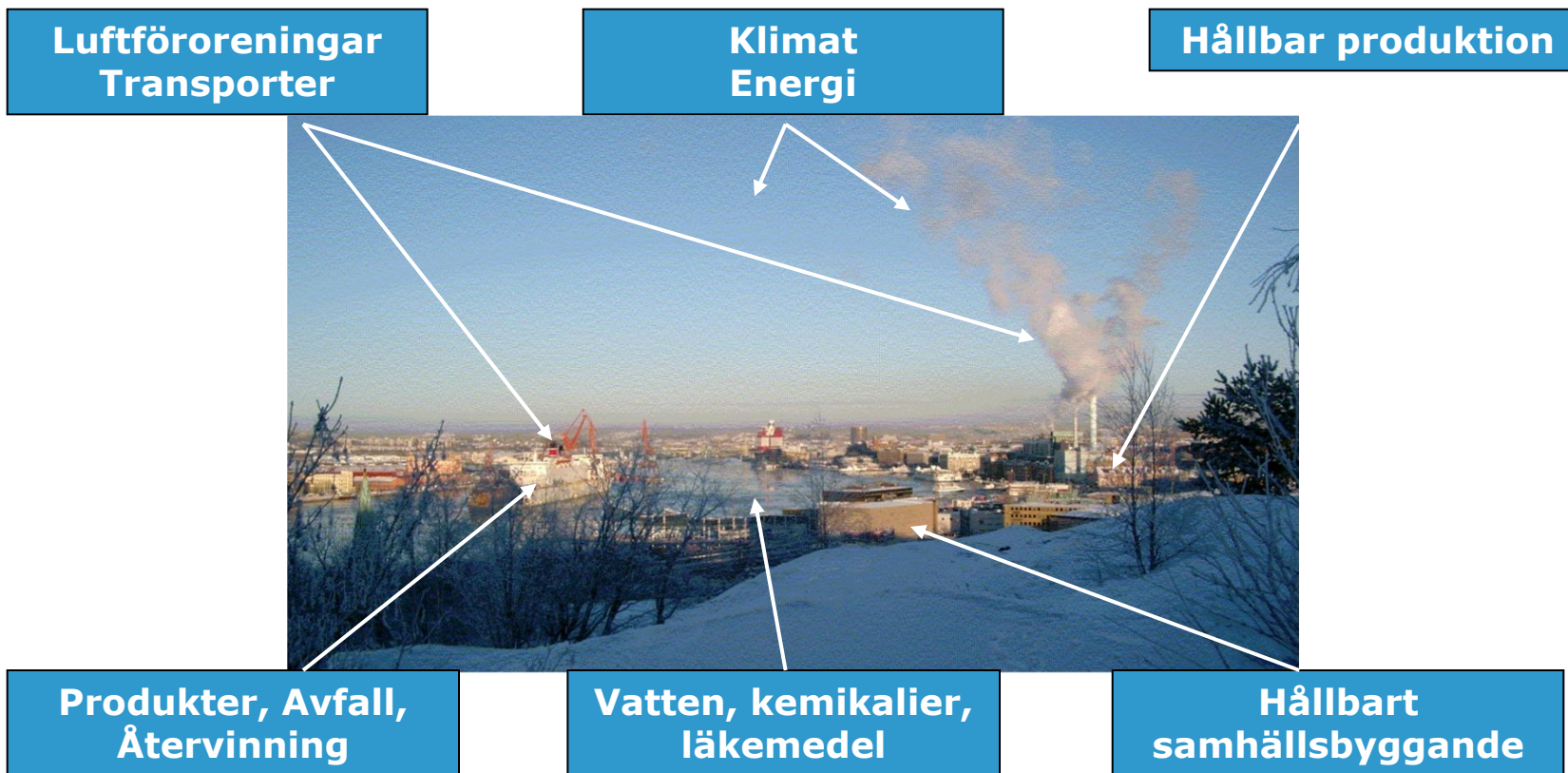
Översikt

Kjemiske fotavtrykk av produkter "Chemical footprints" – - erfaringer fra Sverige og SETAC

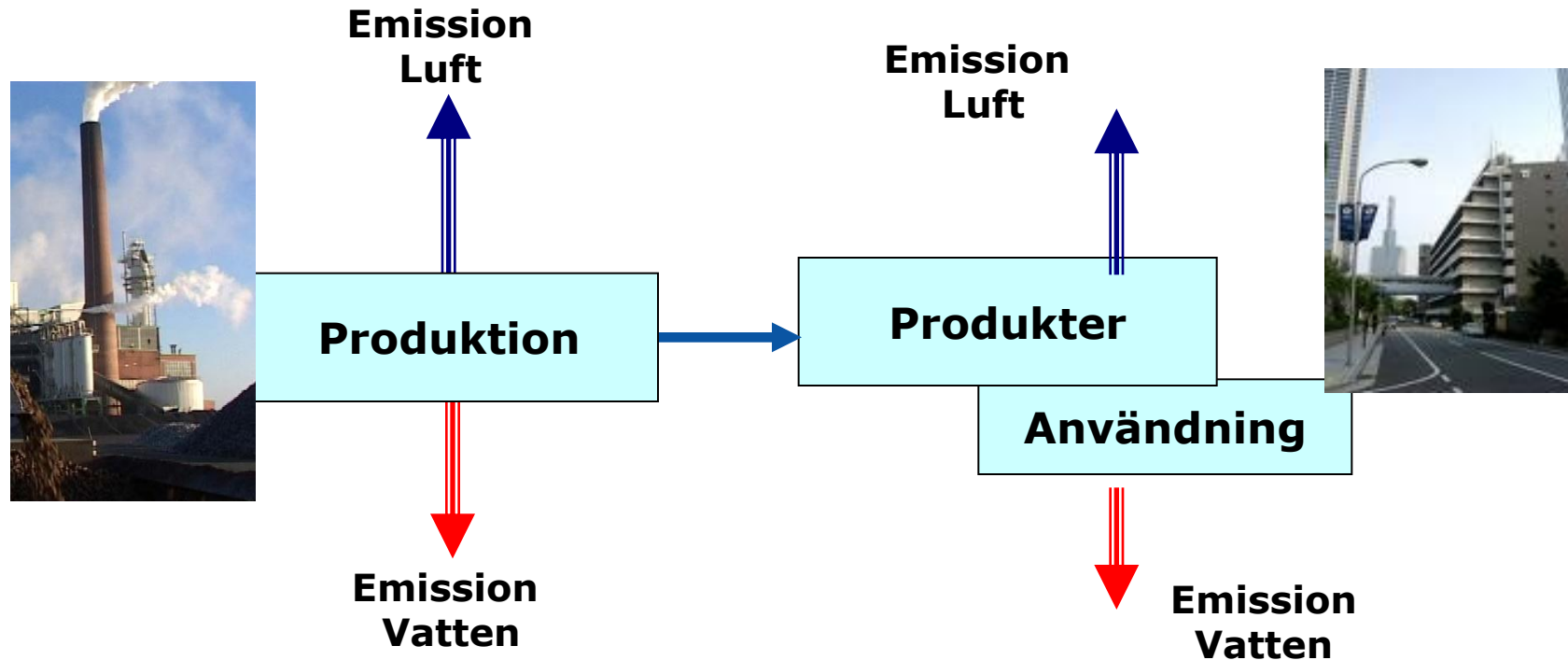
- Allmänt om Chemical footprint
- Forskning om emissioner från varor – forskningsprogrammet ChEmiTecs
- Exempel på resultat
- SETACs arbete med "Chemical Footprint"

IVL –

vad gör vi?

Kartlägga emissioner och flöden av kemikalier från samhälle

Mätningar och teoretiska beräkningar

Substansflödesanalyser

**Från
kemikalier
till
varor**

LCA vs SFA

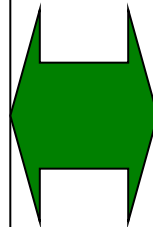
Life Cycle Assessment
(typically) is used for
alternative options
to fulfil one
particular function

Substance flow analysis
(typically) is used for
a specific substance
through all
its various functions/fates

Två domäner som möts

Kemikalier

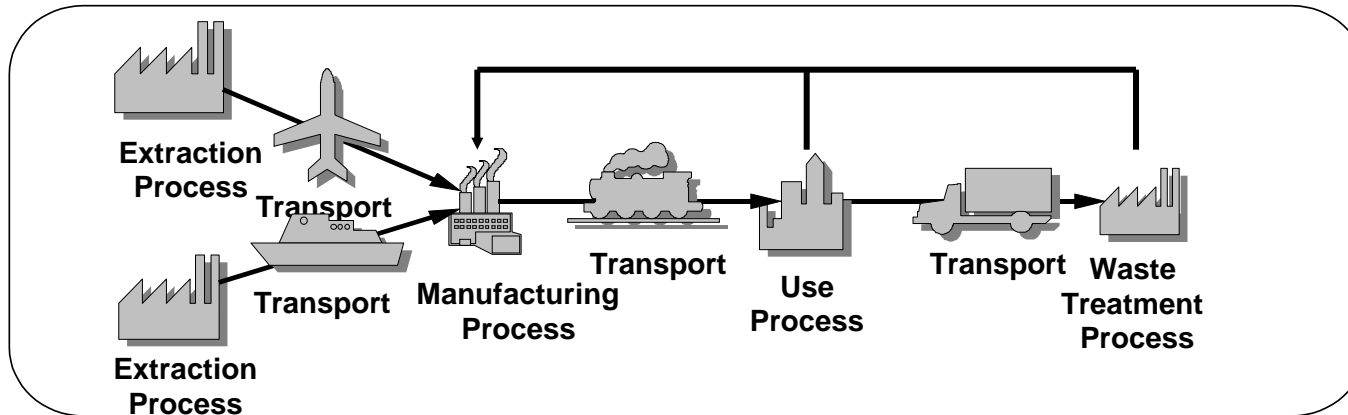
- Kemikaliepolitik - REACH
- Miljökemi
- Analyser i miljön
- "Risk assessment"

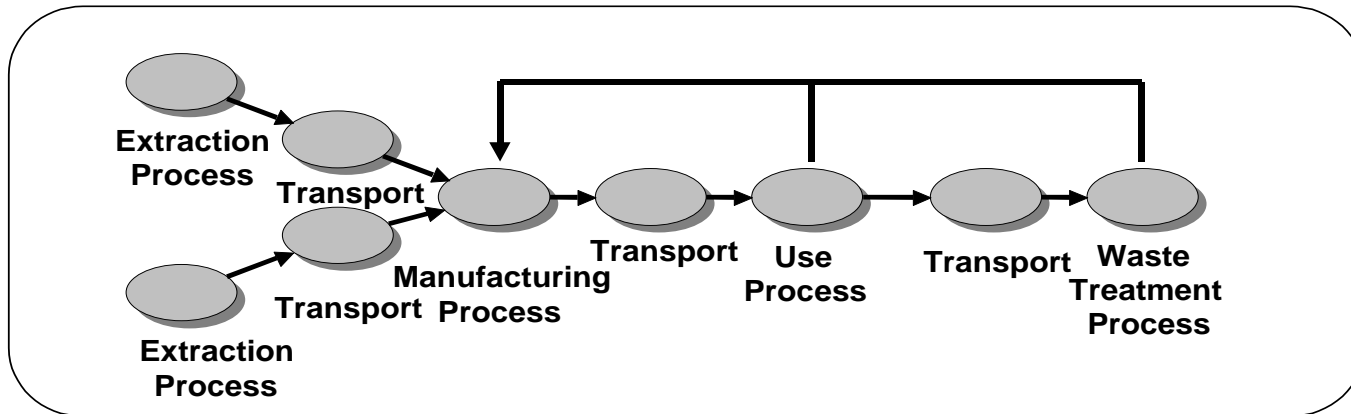
Varor

- Produktpolitik - SCP
- (Miljö)systemanalys
- Modellering av teknisksystem
- "Life cycle assessment"

The Life cycle concept

model

process ↗ flow (input/output)

Energy & material resources:

Crude oil, Natural gas, Iron ore, Limestone etc...

Emissions & waste:

CO₂, NO_x, SO₂, COD, NH₃, Ashes, Waste, etc...

Overall assessment: LCIA overview

Inventory parameters

Classification / characterisation

SO₂
NO_x
HCl
etc.

NO_x
NH₃
P
etc.

CO₂
CO
CH₄
N₂O
etc.

DEHP
BHT
PFOS
etc.

“Midpoint effects”

”Acidification”

”Eutrophication”

”Global warming”

”(Eco-)Toxicity”

Normalisation / weighting

“Endpoint effects”

“Conventional” categories:

Material/Energy resource depletion

Climate change

Acidification

Eutrophication

Photochemical ozone formation

Non-conventional categories:

Human toxicity

Ecotoxicity

Land use

Water use

Biodiversity

Common
metric/
INDEX

Overall assessment: Apples vs Pears

■ Expert panels

- Consensus process / voting etc.
- For the given study / given circumstances

■ Relating to environmental standards

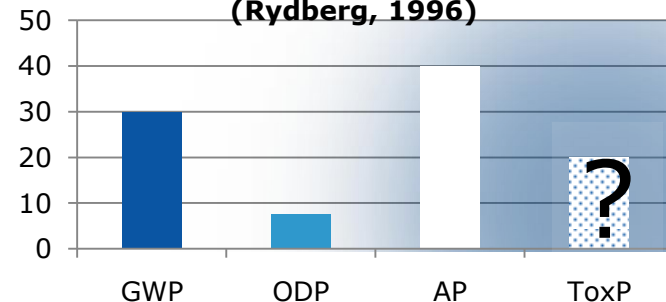
- National political targets
- Ecological targets / Acceptable damage levels

■ Monetisation

- Costs to society for damages caused /for avoiding damages
- Connects env/health aspects to other socio-economic issues

Toxic substances	=	Climate change

**ecological target load
% of current (SE)**
(Rydberg, 1996)

LIME, EPS,
ExternE

ET long, critical load criteria

Environmental theme	Red. factor Sweden	Critical load criteria
Global warming	3.3	global max 0.1 degC increase per decade; distribution per capita
Ozone depletion	13.2	Cl/Br concentrations below formation of polar ozone hole
Acidification	2.5	ion balance (Ca+Mg+K):Al > 1; Swedish conditions
Eutrophication	0.7	addition of critical loads of soil dep. of NOx, N-tot and P-tot to sea, Sweden
Photochem. ozone form.	3.3	5%-il for damages of ozone to crop
→ Toxic/ecotoxic chemicals	5	critical load for wet deposition of Hg

Footprints - Alternative terminology ?

Inventory parameters

SO₂
NO_x
HCl
etc.

NO_x
NH₃
P
etc.

CO₂
CO
CH₄
N₂O
etc.

DEHP
BHT
PFOS
etc.

“Midpoint effects”

”Acid/sulphur footprint”

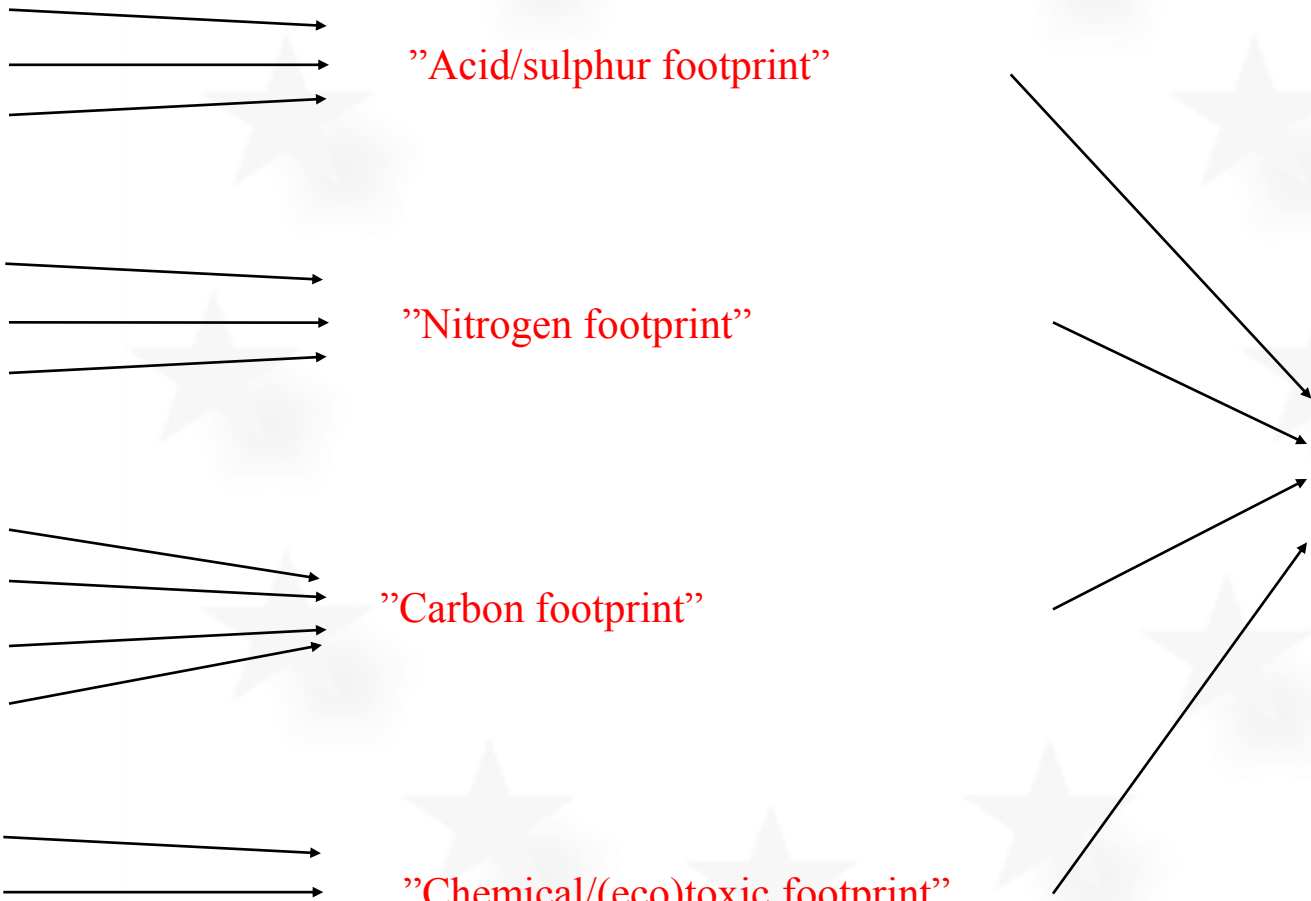
”Nitrogen footprint”

”Carbon footprint”

”Chemical/(eco)toxic footprint”

“Aggregated effects”

”Environmental footprint”

EU: Rekommenderade effektkategorier i ILCD handbook och i PEF/OEF guide (Product/Organizational Environmental Footprint)

- **Climate Change**
- **Ozone Depletion (OD)**
- **Ecotoxicity – aquatic, freshwater**
- **Human Toxicity - cancer effects**
- **Human Toxicity – non-cancer effects**
- **Particulate Matter/
Respiratory Inorganics**
- **Photochemical Ozone Formation**
- **Acidification**
- **Eutrophication – terrestrial**
- **Eutrophication – aquatic**
- **Resource Depletion – water**
- **Resource Depletion – mineral, fossil**
- **Land Transformation**

Rekommenderade beräkningsmodeller

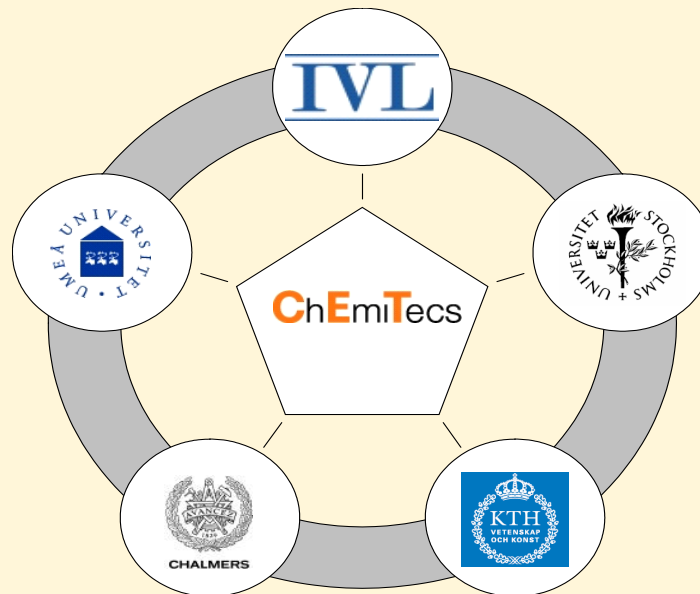
Impact category	Model	Source
Climate Change	Bern model - Global Warming Potentials (GWP) over a 100 year time horizon.	Intergovernmental Panel on Climate Change, 2007
Ozone Depletion (OD)	EDIP model based on the ODPs of the World Meteorological Organisation (WMO)	WMO 1999
Ecotoxicity – aquatic, freshwater	USEtox model	Rosenbaum et al, 2008
Human Toxicity - cancer effects	USEtox model	Rosenbaum et al, 2008
Human Toxicity – non-cancer effects	USEtox model	Rosenbaum et al, 2008
Particulate Matter/ Respiratory Inorganics	RiskPoll model	Rabl and Spadaro, 2004

Rekommenderade beräkningsmodeller

Impact category	Model	Source
Ionising Radiation – human health effects	Human Health effect model	Dreicer et al. 1995
Photochemical Ozone Formation	LOTOS-EUROS model	Van Zelm et al, 2008 as applied in ReCiPe
Acidification	Accumulated Exceedance model	Seppälä et al.,2006, Posch et al, 2008
Eutrophication – terrestrial	Accumulated Exceedance model	Seppälä et al.,2006, Posch et al, 2008
Eutrophication – aquatic	EUTREND model	Struijs et al, 2009 as implemented in ReCiPe
Resource Depletion – water	Swiss Ecoscarcity model	Frischknecht et al, 2008
Resource Depletion – mineral, fossil	CML2002 model	Van Oers et al 2002
Land Transformation	Soil Organic Matter (SOM) model	i Canals et al, 2007

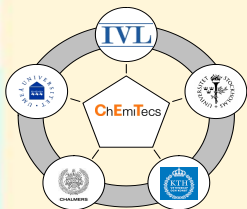
Forskningsprogrammet

ChEmitEcs

2012-01-18, T Rydberg

ChEmitEcs

?

**Hur stort är problemet
med emissioner av organiska
ämnen från varor,
och vad kan man göra åt det?**

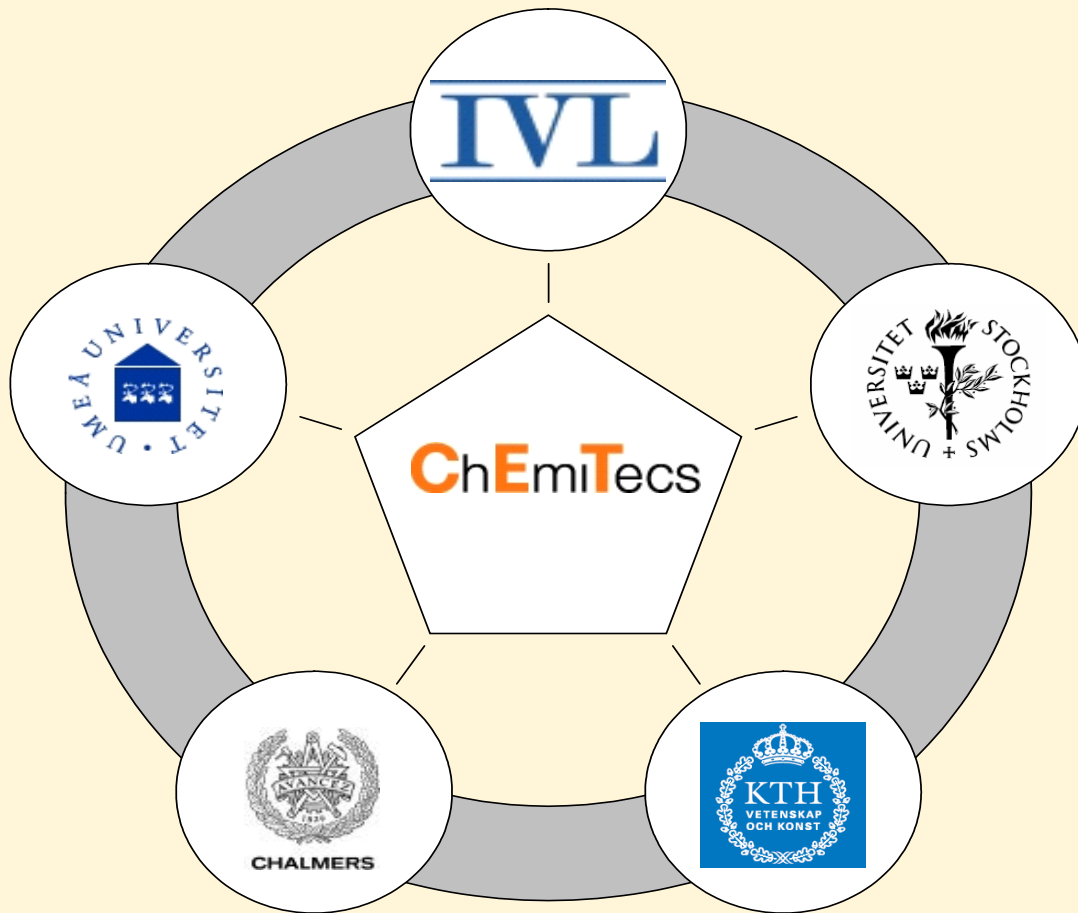
PRESSMEDDELANDE 2007-09-17

**Nytt forskningsprogram om utsläpp av
organiska kemikalier från varor**

2012-01-18

ChEmitEcs

Partners i Chemitecs

2008-2010 etapp 1

2011-2012 etapp 2

totalt ca 24 Mkr

Seniorforskare

IVL:

Eva Brorström-Lunden

Tomas Rydberg

SU:

Åke Bergman

Birgit Paulsson

UmU:

Peter Haglund

Patrik Andersson

KTH:

Christina Rudén

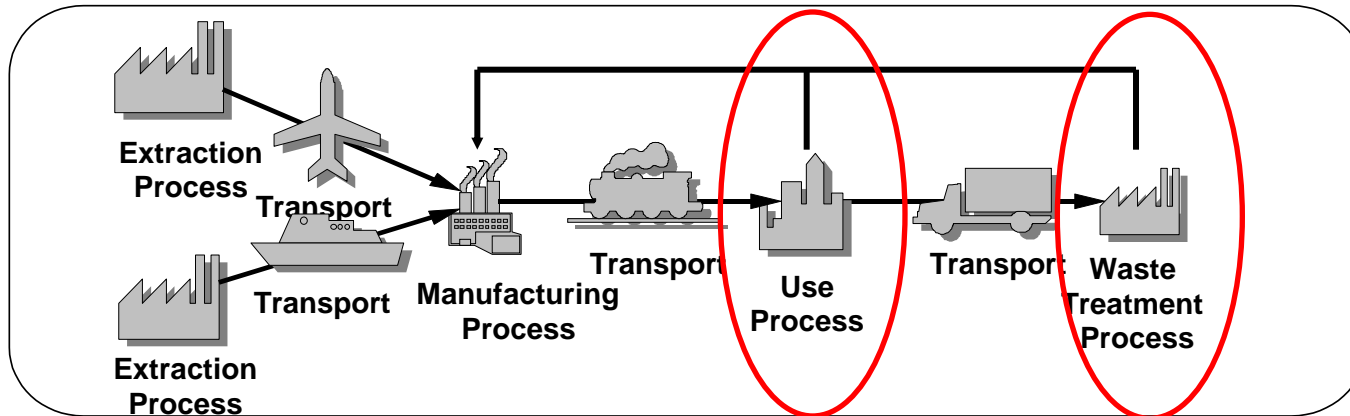
Misse Wester

CTH:

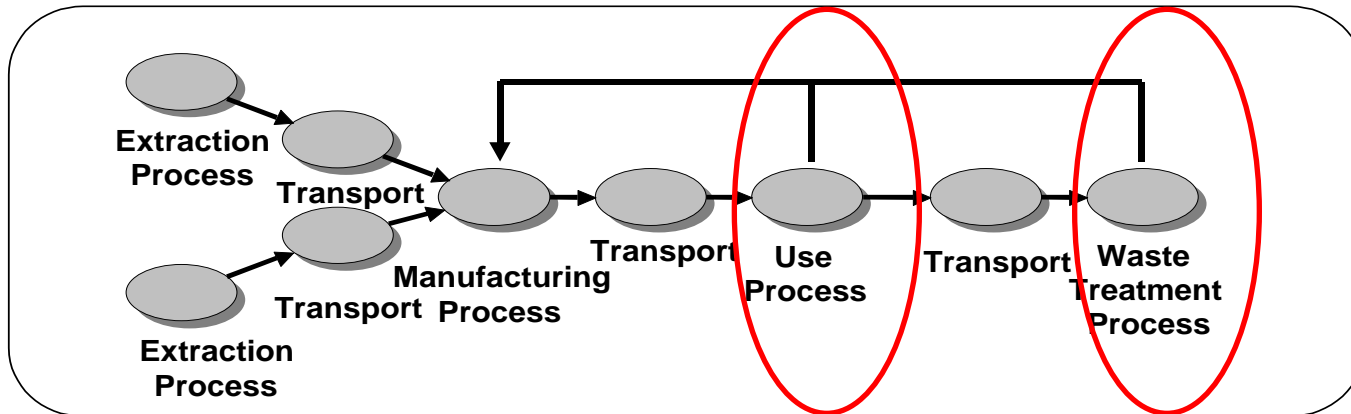
Sverker Molander

ChEmiTecs

Livscykel faser i ChEmitecs

model

○ process ↗ flow (input/output)

Energy & material resources:

Crude oil, Natural gas, Iron ore, Limestone etc...

Emissions & waste:

CO₂, NO_x, SO₂, COD, NH₃, Ashes, Waste, etc...

Några exempel på vad vi vet...

EKONOMI. Nasdaq -0,95% 22:00 OMXSPI -2,26% 17:31

Förstasidan | STHLM | **Ekonomi** | Sport | Kultur & Nöje | Debatt | Ledare

Ekonomi - hem Börs Fonder Din Ekonomi Sparskolan Pension Chattarkiv Min po

Uppdaterad 2007-09-11 13:15 [Skicka](#) [Skriv ut](#) [+ | -](#) Textstorlek

Förbjudet ämne funnet i handdukar

Handdukar innehåller ett ämne som i reningsverken bryts ner till ett miljögift. Ämnet kan också finnas i annan textil, exempelvis kläder.

NATURSKYDDSFÖRENINGEN har låtit analysera 20 handdukar som köpts i svenska affärer. Alla handdukarna innehöll ämnet nonfenoletoxilat, som används används i olika tvättprocesser när textilier tillverkas. Ämnet är förbjudet inom EU, men mycket textil tillverkas helt eller delvis utanför Europa.

Nonfenoletoxilat bryts ned till nonylfenol, ett miljögift som bryts ned mycket långsamt och därför kan lagras i vävnaderna hos människor och djur som får i sig giftet. Man har också sett att ämnet kan orsaka feminisering av hanfiskar.

DET ÄR NÄR textilierna tvättas som nonfenoletoxilatet sprids i avloppsvattnet. I reningsverket bryts sedan ämnet ned till nonylfenol och sprids i naturen.

- Men att torka sig med själva handduken är i sig inte farligt, säger Frida Hök, handläggare i kemikaliefrågor på Naturskyddsföreningen, till DN.se.

Eftersom nonfenoletoxilat inte bara används i tillverkningen av frotté så finns risk att nonfenoletoxilat också kan påträffas i andra textilier, som kläder och lakan.

- Ja. Vi har bara testat handdukar här så vi kan inte säga något om det, men

Bloggat om artikeln

Bloggar på nätet som länkar till denna artikel.

Blogglänkar från **twinkl**

- [Klimat och miljö](#)
- [Vi skolen alla ändå dö...](#)
- [Dagens nonylfenol](#)

[Visa alla \(6\)](#)

[Topplista: Mest bloggade](#)

Några exempel på vad vi vet...

Bly – batterier, vikter, sänken, kölar...

Koppar – bromsbelägg, kabel, tak, elektronik...

Silver – kläder, kylskåp...

Triclosan – tandkräm, deodoranter...

TBT – tvättsvampar...

Flamskyddsmedel – textilier, elektronik...

Några fler exempel på vad vi vet...

...konsumtionen ökar

...importen av olika varor ökar

...”globaliseringen” ökar importen från länder utanför EU

Vad vet vi inte?

(som vi skulle behöva veta)

ChEmiTecs frågor...

Vilka är varorna ?

Vad innehåller de ?

Hur kommer det ut (hur sker emissionerna) ?

Hur farligt är det då ?

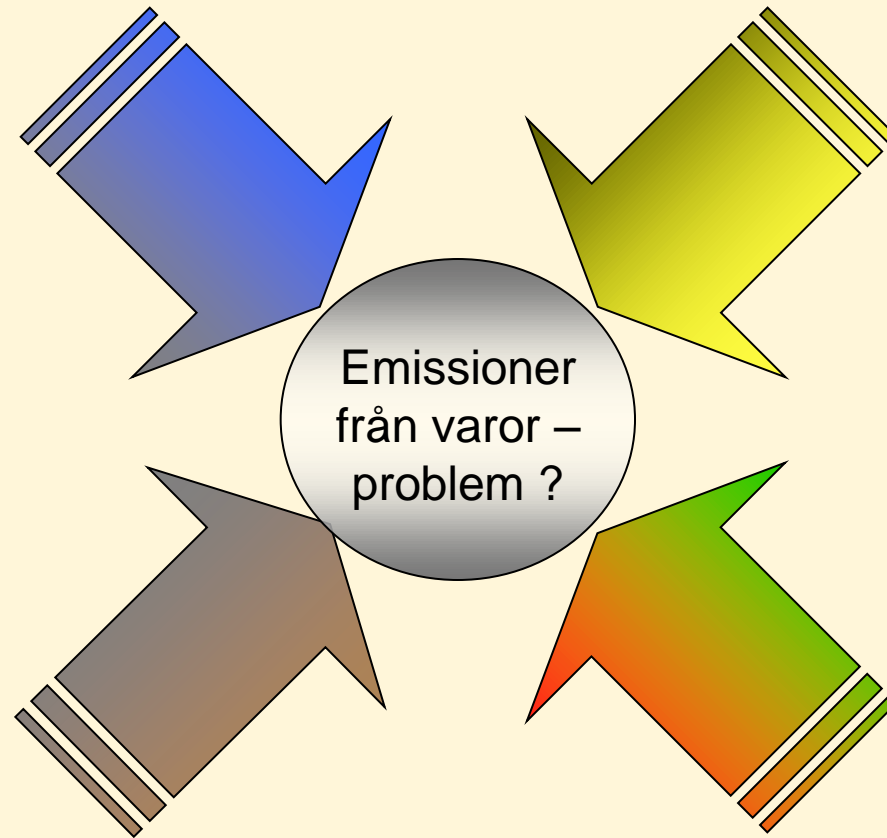
Är det ett problem ?

Vad kan vi göra åt det ?

Varuflöden

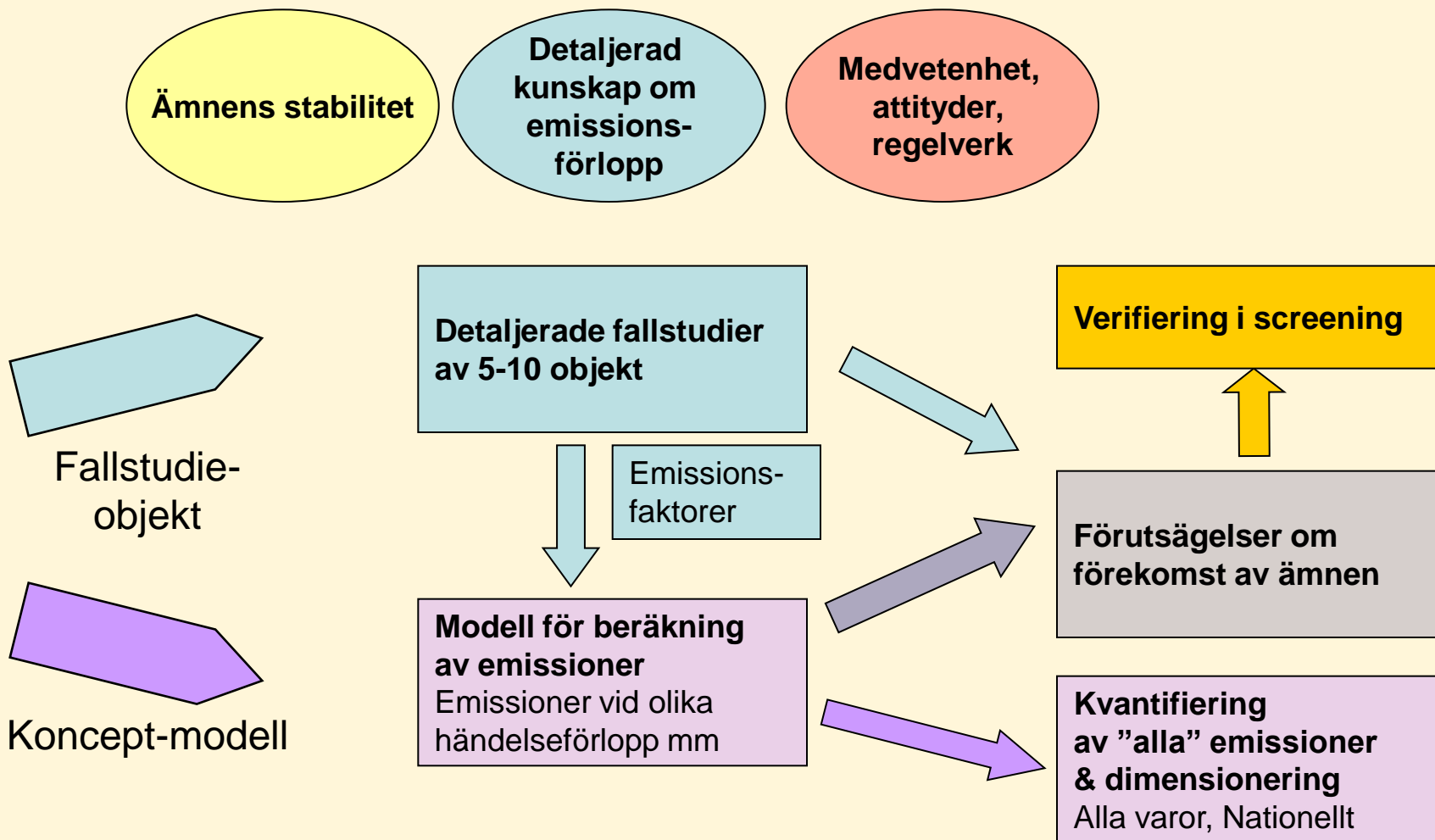
Kemikalier

Åtgärder &
Styrmedel

Risker & Attityder

Hur stort är problemet ?

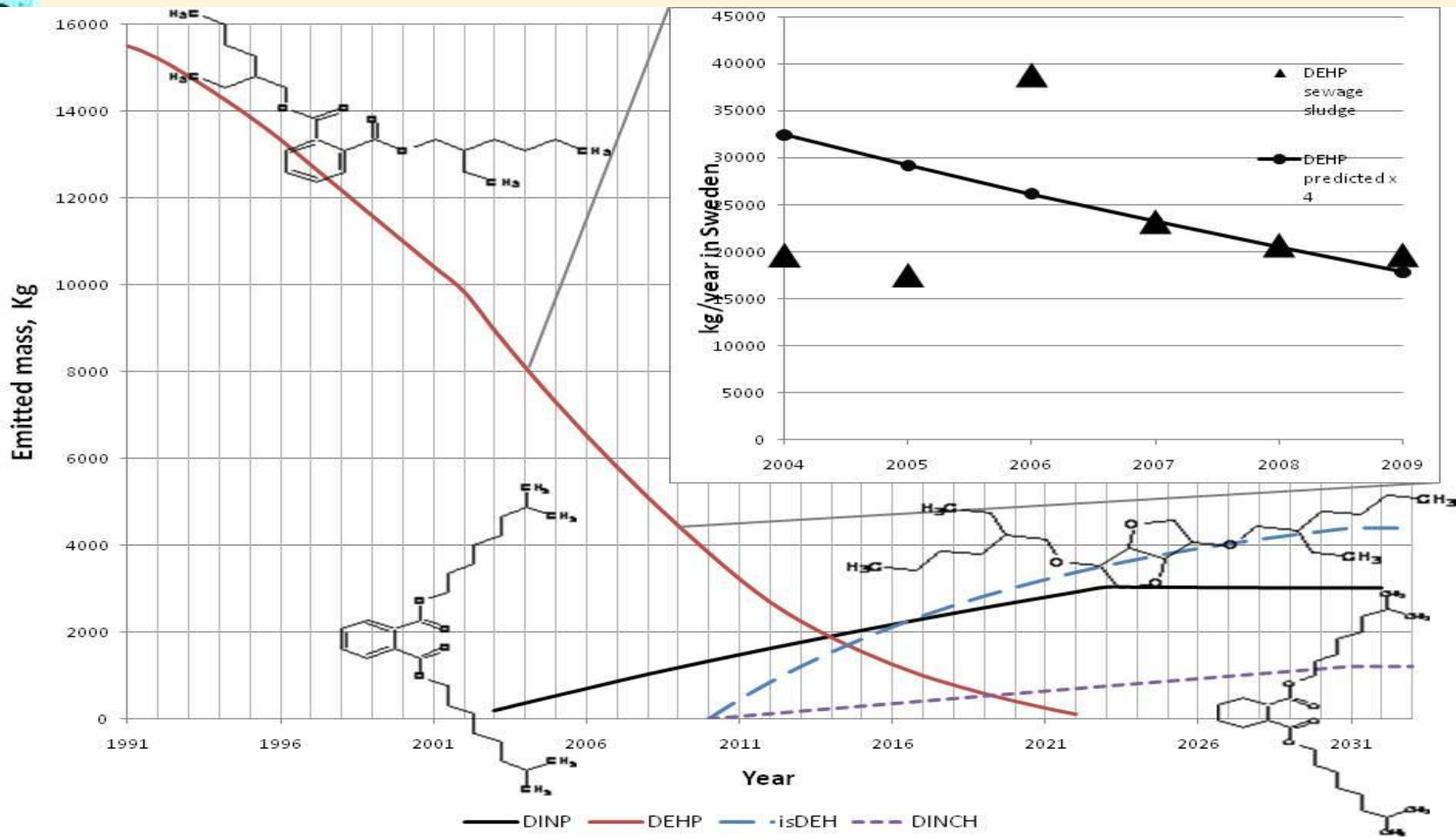

Additiver i plast i produkter, "upplagrade" i samhället (Sverige), (översiktlig skattning)

Additive	Net inflow (1000 tonnes/year)	Stock (1000 tonnes)	Emission (1000 tonnes/year)
Antioxidants	8.2	140	0.66
Flame retardants	36	450	5.6
<i>Br- based compounds</i>	31	350	3.7
<i>P- based compounds</i>	4	80	1.6
<i>Other FR</i>	1	20	0.3
Organic pigments	38	480	6.9
Plasticisers	66	1100	24
<i>Phthalate plasticisers</i>	33	550	13
<i>Other plasticisers</i>	33	550	11
Stabilisers	25	370	8.0
UV stabilisers	1.2	18	0.360
Other organic additives	<10	<200	<1
Total	180	2700	47

Source: Rydberg et al (2011), "Hb env chem"

Predicted emissions for PVC flooring plasticizers

Jämförelse av två modeller att skatta emissioner

- Modell-beräknade emissioner genom ”förångning” (diffusion) av mjukgörare från plastgolv ”upplagrat” i Sverige

”ESD-formel”
(Rydberg et al 2011)

≈ 1500 ton/år

”ChEmiTecs-formel”
Maj 2011

≈ 10 ton/år

”ChEmiTecs-formel”
Nov 2011

≈ 2 ton/år

Kalibrerad mot mätningar
I emissionskammare

How important are these emissions?

- compare to other sources of specific substances
  - OK; by SFA
- compare the overall aggregated toxicity potential to the aggregated toxicity potential for all "Tox"-emissions
  - $\approx$ OK, by LCIA
- but are the tox-emissions overall important and in relation to what?
  - ???

Chemical/toxic footprint

First feedback from

**SETAC EUROPE LCA SC –
“WG Chemical footprint”**

**Open meeting
18th of May 2011
10:30-12:30 h
Milan, Italy
Room: 4/5**

Main messages

SETAC EUROPE LCA SC – “Tentative WG Chemical footprint”

**Chemical/(eco-)/toxic
footprint**

**Sustainability
thresholds**

Main messages

SETAC EUROPE LCA SC – “Tentative WG Chemical footprint”

**Chemical/(eco-)/toxic
footprint
for the LCA community a
matter of “branding” &
terminology**

**Sustainability
thresholds**

Main messages

SETAC EUROPE LCA SC – “Tentative WG Chemical footprint”

Chemical/(eco-)/toxic
footprint

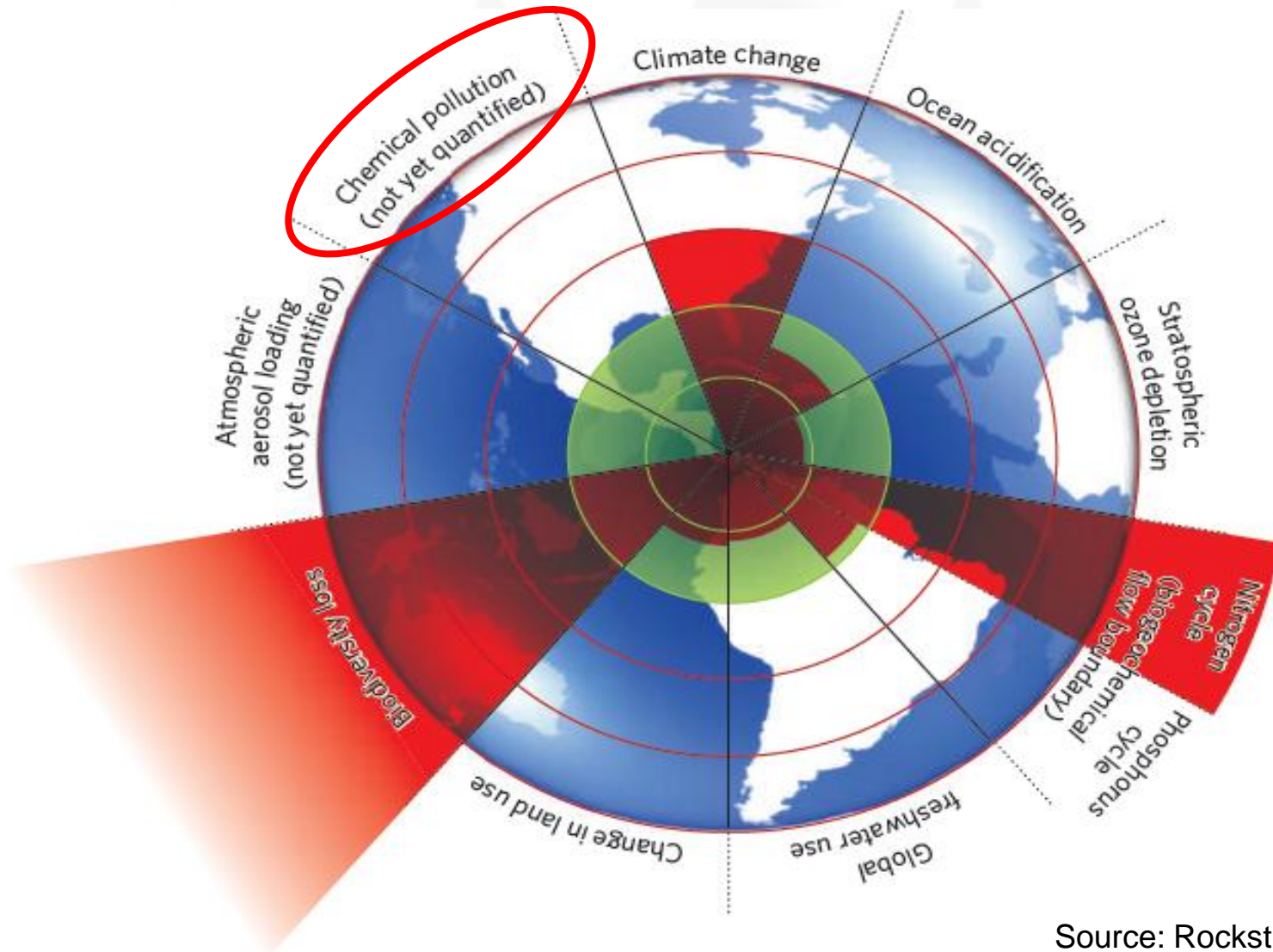

Sustainability
thresholds

(“ How big shoes are
OK?” – requires broad
science base)

Relate to sustainability threshold

“Safe operating space”

Main messages

SETAC EUROPE LCA SC – “Tentative WG Chemical footprint”

Chemical/(eco-)/toxic footprint
for the LCA community a matter of “branding” & terminology

Relevance of AoPs

Distance-to-target

Indicator design

Sustainability thresholds
(“How big shoes are OK?” – requires broad science base)

Next steps as decided

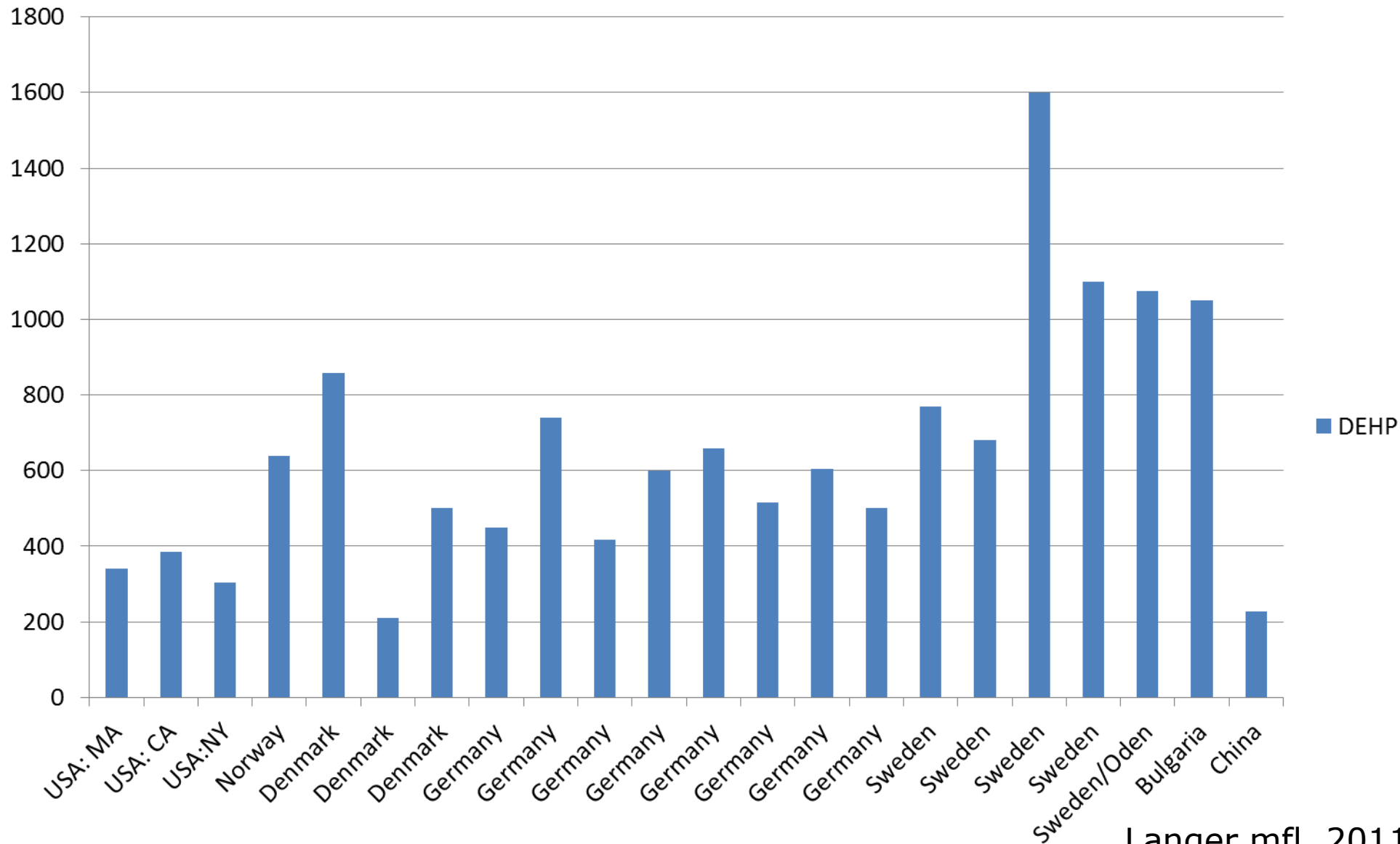
- Set up a task force consisting of participants from selected key SETAC advisory groups (out of the 18 available)
  - already starting to form
- Draft a scoping document including a rod map
- Form a cross-cutting SETAC Advisory Group (AG)
- Launch the AG (no later than Berlin 2012)
- Expert workshop ("Pellston" –later..., maybe...)

”På gång”

Sessioner vid SETAC Europe AM, Berlin maj 2012

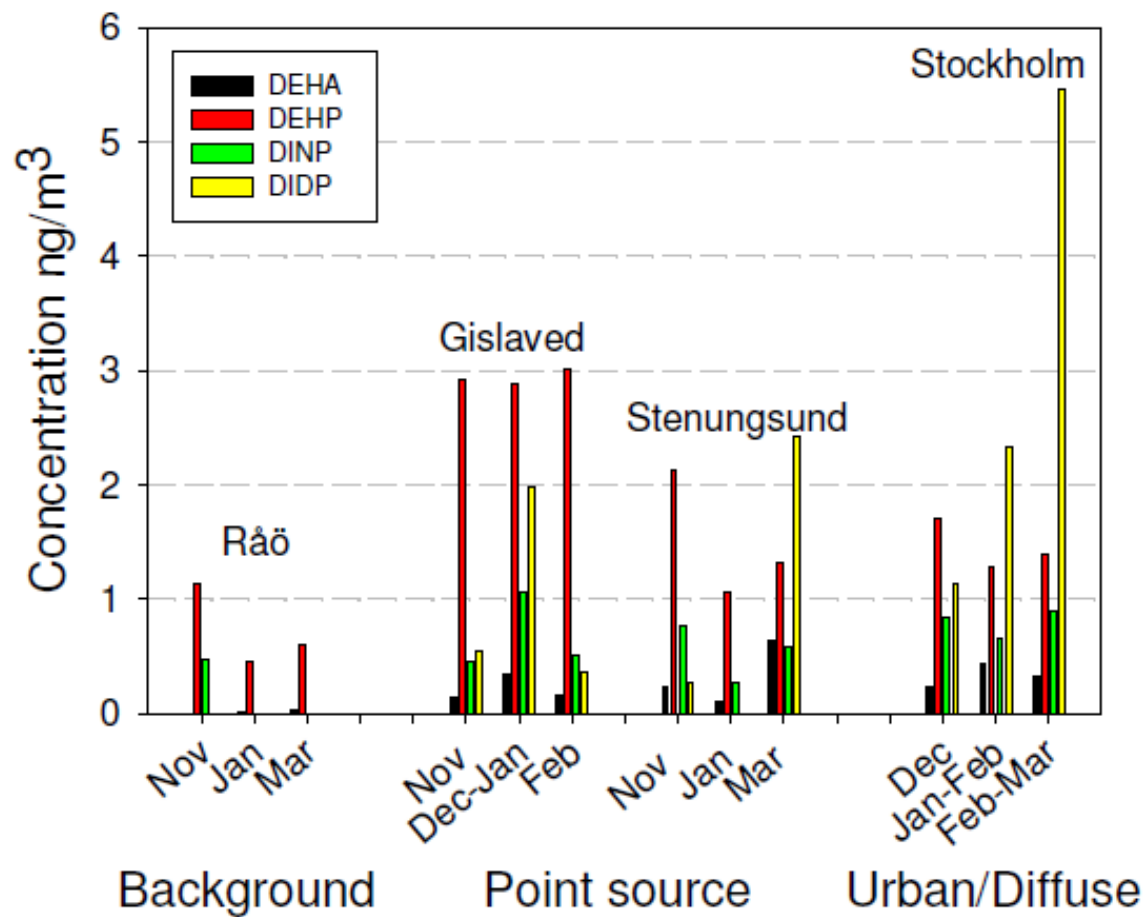
- Regular session:
  - “Established and emerging footprints - striving towards a valid and comprehensive support for decision-making processes”
- Special Session
  - “Planetary boundaries for chemical pollution”

Halter av DEHP (f.d. vanlig mjukgörare från plast) i inomhusdamm, µg/g

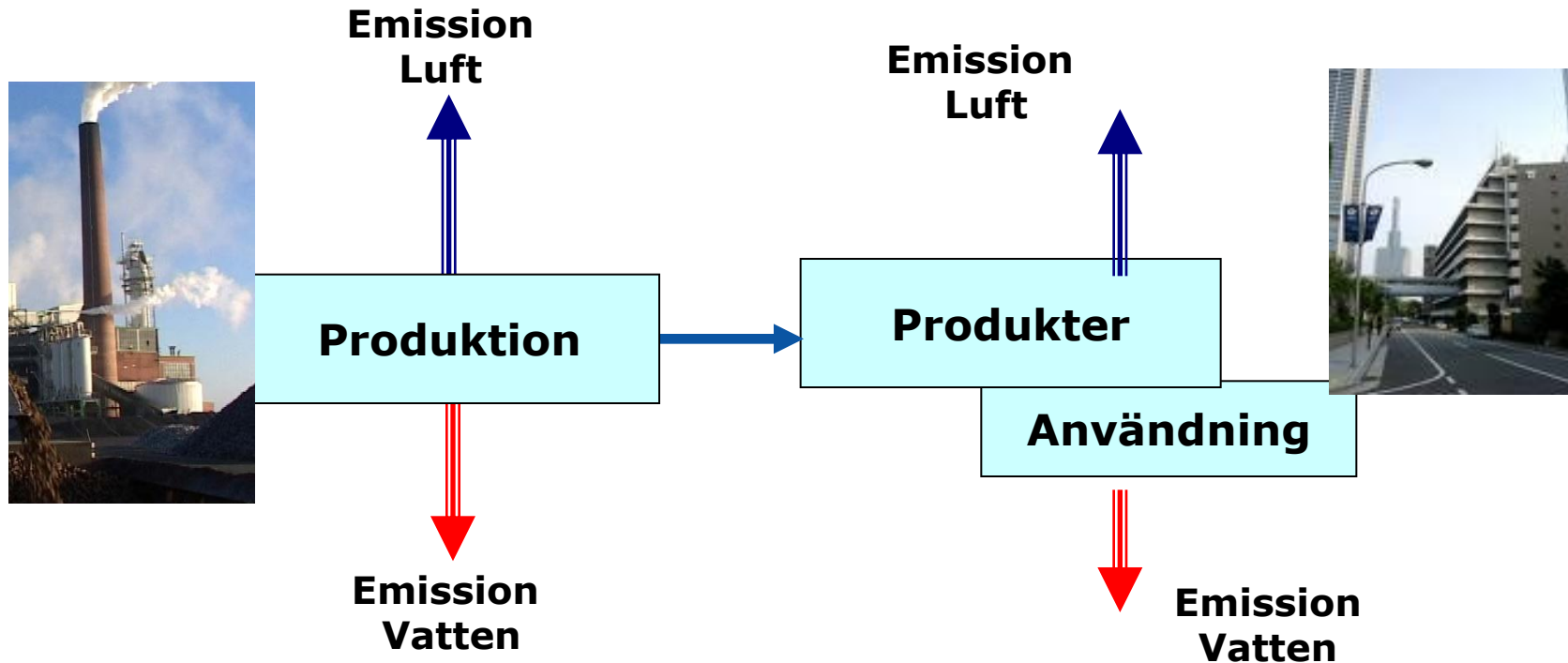

Langer mfl, 2011

Ftalater: Halter i luft

Slutord

Produkter viktig väg för (global) spridning av kemikalier till miljön

Tack för uppmärksamheten!

www.ivl.se